

læres; og her kan hverken Lovgiverne eller Ministeren eller Andre supplere, hvad der mangler hos Lærerne selv. — Jeg kommer nu til det 3die Afsnit, nemlig om Skolebestyrelsen og Tilsynet, og dette kunde vel synes ogsaa at være det, der mest trænger til Forandring. Det er i det Mindste det, som oftest er kommet under Omtale. Jeg skal her strax tilstaa, at jeg ogsaa selv finder, at Bestyrelsen trænger til Forandring og til Ændelse af en ny Ordning. Jeg har en Institution i Tanke, som jeg tror vil kunne blive i høi Grad frugtbar for den hele Undervisning, men min Tanke gaar maasse i en noget anden Retning, end der fra flere Sider er forudsat. Jeg skal nu først bemærke, at, naar man kommer ind paa dette Spørgsmaal, er man ofte tilbøielig til at føle ligesom en, om jeg maa kalde det, Tilfredsstillelse ved, at man besinder sig paa et verdenshistorisk Terræn, idet det er et Spørgsmaal, alle Stater have med at gøre, nemlig Spørgsmaalet om Geistlighedens Tilsyn med Skolevæsenet. Man maa nu imidlertid vogte sig for alffens Sammenligninger; de halte, som bekjendt, og halte ofte paa begge Ben. Det er nemlig klart, at der er et Moment, som kommer ganske overordentlig i Betragtning, naar der er Tale om dette Forhold mellem Kirken og Skolen, eller som det vel skal hedde, mellem Geistligheden og Læreren, nemlig om der er Tale om den katholske eller den protestantiske Religion. Dette er, som jeg ikke behøver nærmere at forklare, af ganske overordentlig Betydning ved det omhandlede Spørgsmaal; hvilken overordentlig Betydning, ja, hvilken næsten brændende Betydning Spørgsmaalet end kan have, saa taber det sin Betydning ved at omplantes fra katholske til protestantiske Lande. Men dernæst findes der jo i mange andre Lande en overordentlig stor Vanskelighed, som vi ligesledes ere fritagne for, der nemlig, at der er en stor Mængde forskjellige Trosbekjendelser. Derved opløses Folket i forskjellige Trossamfund, hvilket selvfølgelig gjør dette Spørgsmaal langt mere indviklet og vanskeligt. Dette finder jo heller ikke Sted hos os; thi som bekjendt fra den seneste Folketælling udgør de afvigende Trosbekjendere ikke en Gang

1 pCt. af Befolkningen. Men nagtet disse meget væsentlige Afvigelser fra Forholdene andelsfæds, kan det dog ikke negtes, at der kan være en vis Grund til at se med mindre gunstige Øine paa det Forhold, der i tidligere Tider har bestaaet og ogsaa nu bestaar her mellem Kirke og Skole, om man maa bruge det Udtryk, mellem Geistlighed og Lærere. I denne Henseende skal jeg imidlertid gjøre opmærksom paa, at der er et Par Punkter, hvor upaatvøielig en Forandring vil kunne finde Sted, som maa anses for at være baade ønskelig og hensigtsmæssig. Jeg tror, at, naar man i det Hele vil fremhæve, hvad der fortrinvis har givet Anledning til den mindre gunstige Opfattelse af dette Forhold mellem Skolerne og Geistligheden, har det været den Stilling, hvori Skolelærerne ere blevne satte til Præsterne som Kirkens Embedsmænd. Den Omstændighed, at man i Begyndelsen af Aarhundredet oversorte Degneindtægterne — hvad der vistnok var Trang til — til Skolerne, medførte paa den anden Side en Forpligtelse for Skolelærerne, som man ikke kan undres over, blev gjort gjældende fra Kirkens Side, men som var meget uheldigt for Skolerne, en vis Forvandling af Skolelærerne til Kirkebetjente, som i Tidernes Løb maatte føles som trykkende for begge Parter, baade for Skolen og Kirken. Dette vil jeg med saa meget større Sikkerhed kunne sige, som det er bekjendt, at dette Spørgsmaal har været Gjenstand for udsørlig Behandling i Kirkekommissionen, og at man der med stor Tilslutning gjorde gjældende, at det Udførelse maatte være fuldstændig at adskille Bestillingerne som Skolelærer og som Kirkebetjent, og at det maatte betragtes som en Opgave for en Reform at tilveiebringe denne Adskillelse. — Det andet Punkt, jeg vil berøre, er det Forhold, hvori Skolerne ere stillede til Biskopperne, idet nemlig Skoleanordningerne af 29de Juli 1814 havde udtrykkelige Bestemmelser baade for Landet og for Kjøbstæderne, hvorefter Biskopperne skulde udøve et Tilsyn med Hensyn til hele Skolevæsenet. Dette Tilsyn fremstilles paa en saadan Maade, at det er aldeles klart, at naar det skulde nogenlunde tilfredsstillende fyldestgøres, saa maatte det være et Hverv,